

UČENJE I POUČAVANJE GLAZBE U 21. STOLJEĆU: GLAZBA U KONTEKSTU

Tomislav Seletković, prof. glazbene kulture
OŠ kralja Tomislava, Privatna klasična gimnazija - Zagreb
Zrinka Šimunović, prof. glazbene kulture
OŠ Ivana Mažuranića, Vinkovci, GŠ Josip Runjanin Vinkovci
Nikolina Matoš, mag. mus.
Muzička akademija Sveučilišta u Zagrebu

Sažetak:

Cilj je ovoga rada približiti suvremeni pristup učenju i poučavanju, koji se odnosi na kontekstualiziranje glazbe/umjetnosti, pri čemu se djelo ne gleda kao izolirani artefakt, već predstavlja kaleidoskop različitih, jasnih ali i skrivenih, utjecaja - umjetničkih, kulturnih i društvenih. Stoga je zadatak nastave potaknuti učenike na traganje i otkrivanje različitih uloga i utjecaja glazbe i na glazbu u različitim prostorima i vremenima. Glazbena umjetnost, kao i bilo koja druga umjetnost, nije nastala niti se razvijala u vakuumu. Oduvijek je reflektirala mnoštvo konteksta s kojima je bila u suodnosu. Znaju to i kreatori suvremenog kurikulumuma nastave glazbe, koji otvaraju prostor učenikovom istraživanju ključnih utjecaja na glazbu u prošlosti i danas. Krećući od same materije, glazbenog djela, učenici opisuju glazbu iz okruženja, šireći se postupno prema globalnim sferama. Upoznaju glazbeno-stilska razdoblja, vrste glazbe i suvremene žanrove, istovremeno uspoređujući ulogu glazbe i uvjete u kojima se izvodi ili se izvodila, ali i istražujući kako glazbeno-izražajne sastavnice utječu na jedinstven doživljaj umjetnosti te kako različiti utjecaji oblikuju kulturni identitet. Suočeni s dinamičnim i isprepletenim vezama u suodnosu kultura, učenici prihvaćaju kulturne različitosti i razumiju njihovu koegzistenciju. Povezuju različite tipove znanja i vještina unutar umjetnosti i između njih, preslaguju stavove o umjetnosti i kulturi. Upravo je uočavanje konteksta, prije svega društveno-povijesnog i kulturnog, ključno za istinski doživljaj, potpuno razumijevanje i utemeljeno vrednovanje glazbeno-umjetničkog stvaralaštva, a to predstavlja jedan od najvažnijih ciljeva nastave.

Ključne riječi: doživljaj glazbe, kulturni identitet, kurikulum glazbene kulture i umjetnosti, nastava glazbe

GLAZBA U KONTEKSTU

Što glazbu čini posebnom u sustavu odgoja i obrazovanja? Koje kompetencije trebaju imati učenici nakon učenja predmeta *Glazbena kultura* u osnovnoj i *Glazbena umjetnost* u srednjoj školi? Kakav je utjecaj informalnog učenja i različitih socijalnih iskustava povezanih s glazbom? Na ova, aktualna pitanja nije jednostavno odgovoriti niti odgovori mogu biti jednoznačni. Međutim, prepreke nas ni u kojem slučaju ne smiju obeshrabriti. Krajnje je vrijeme da se dublje usmjerimo na traganje za rješenjima ovih praktičnih pitanja, odmičući se istovremeno od krutog akademskog formalizma tradicionalne nastave glazbe, usmjerene na agresivno kultiviranje i „tobožnji“ odgoj kompetentnog glazbenog recipijenta putem „naše“ (čitaj klasične glazbe). Popularna, zabavna glazba u tradicionalnoj se nastavi uz prozaičan razlog izbjegava, što se i otvoreno priznaje, jer eto učenike nije potrebno učiti njihovoj glazbi. Međutim, stvarnost ukazuje na nešto sasvim drugo: uređeni „klasičan vrt“ glazbe danas je zamijenio „organski vrt“ u kojem se jedna uz drugu nalaze klasična, popularna i tradicijska glazba. Nove umjetničke forme nastaju prožimanjem i dekontekstualiziranjem elemenata različitih vrsta u multimedijским i *crossover* ostvarenjima, pružajući emocionalno imerzivno iskustvo (Jacobs, 2010). Govorimo o novom dobu izražajnih i emocionalnih koncepata, usmjerenih na nijanse u

komunikaciji i interakciji koje neprijeporno treba problematizirati i kroz proces učenja i poučavanja (Pink, 2006).

Razumijevanje glazbe određuju tumačenja iz različitih perspektiva. Glazbi se u obrazovanju pristupa kao artefaktu, estetskom iskustvu, kognitivnom procesu ili socijalnoj aktivnosti. *Estetski formalizam* tako povezuje slušno iskustvo i spoznaje o glazbenoj sintaksi (glazbeno-izražajne sastavnice) u kanonskim djelima klasične glazbe u svrhu odgoja ukusa (Hanslick, 1977). Na formalizam se kao svojevrsno proširenje nastavlja *kognitivizam* proizašao iz radova S. Langer (1953), H. Gardnera (1983), B. Reimera (2003) i R. Scrutona (2007), a naglasak leži na izražajnom potencijalu glazbe. Glazba prema kognitivistima ima dublju kulturnu i moralnu ulogu. Razumijevanje izražajnosti glazbe produbljuje naš unutrašnji život i omogućuje prihvaćanje izražajnosti i duhovnosti drugih, što joj daje simpatetičnu ulogu.

Relativno svjež pristup glazbenom obrazovanju proizlazi iz *praksijalne filozofije* (praxial philosophy), usmjerene na široki raspon glazbenih aktivnosti u različitim kontekstima. Njezin je začetnik P. Alperson (Alperson 1991, 2008), a za razvoj su značajni još neki glazbeni pedagozi (Elliott 1995; Regelski 1996). Praktična filozofija glazbu promatra kao oblik djelovanja u širem kulturnom i društveno-povijesnom kontekstu. Ne zadržava se pritom samo na kategorijama „visoke umjetnosti“, odnosno klasične glazbe. Potiče pluralizam u vrstama glazbe i u glazbenim aktivnostima u procesu učenja i poučavanja. Kurikulum se oblikuje prilagođavajući se raznolikoj kulturnoj pozadini pojedinaca, pružajući kvalitetnu odgojno-obrazovnu ponudu za sve. Glazba kao jedan od temeljnih izraza ljudske kulture predstavlja globalno sredstvo komunikacije, stoga se glazbeni pedagozi usmjeravaju *pankulturnom pristupu* (Johnson jr., 2004). Razumijevajući glazbenu praksu različitih kulturnih skupina, društvene povijesne i kulturne okolnosti, dijeleći i interpretirajući iskustva, učenici razvijaju kritičko mišljenje i interkulturalne kompetencije. Upravo je najznačajniji doprinos suvremene nastave glazbe usmjeren na oblikovanje identiteta utemeljenom na kulturnim iskustvima, vjerovanjima i stavovima. Glazba je sasvim isprepletena s pojmom mjesta, vremena i odnosa s drugim ljudima i povezanosti s kulturom (citirano u Harris, 2009, str. 26). Čovjek konstruira glazbeno i umjetničko znanje na način kako konstruira kulturni identitet i ima moć povezati ljude različitih kultura (Patel, 2003).

KONTEKSTUALIZAM

Za najdublje razumijevanje glazbe potrebno je poznavanje okolnosti koje su je oblikovale (Davies, 2010). Za svakodnevno uživanje u glazbi kontekst nije presudan, međutim poznavanje konvencija stila olakšava snalaženje i omogućuje razumijevanje složenijih glazbenih iskustava. Promatrajući glazbu kao sveukupni zvuk univerzuma, Boecije u svojem djelu „De institutione musica“ (Suto, 2011) glazbu dijeli na glazbu svijeta/svemira (musica mundana/universalis), glazbu čovjeka – ljudskoga tijela i organizma (musica humana) i glazbu kao sredstvo izražavanja pomoću glasa ili glazbala (musica instrumentalis). Ako glazbu promatramo kao organizirani zvuk i predstavljamo je učenicima kao društveno-kulturni fenomen prisutan u svim područjima ljudskoga života i djelovanja, učenici će postati svjesni njezina značaja te će samo učenje i poučavanje glazbe postati relevantnije za sadašnji i budući život učenika. Ovakav će pristup omogućiti postavljanje različitih pitanja o glazbi (Tablica 1), ali i otvaranje brojnih, aktualnih tema koje nisu bile predviđene u tradicionalnom nastavnom programu.

Suvremenim pristupom glazbi mogli bismo:

- proučavati glazbu kao profesiju i posebno se osvrnuti na skladanje, dirigiranje, virtuoзитet, improvizaciju
- upoznati učenike s organizacijom glazbenih događaja
- raspravljati o glazbi kao tržišnom proizvodu
- istraživati glazbu iz crtanih filmova, televizijskih serija, reklama

- kritički analizirati glazbene video primjere
- međusobno razmjenjivati vlastite kolekcije glazbe i raspravljati o različitosti preferencija/ ukusa
- ostvariti brojne poveznice s međupredmetnim temama (npr. *glazboterapija* u okviru Zdravlja ili tema *žene skladatelji* uz raspravu o ravnopravnosti spolova u okviru Građanskog odgoja).

Tablica 1. Primjeri tema/pitanja koja se mogu dotaknuti učenjem i poučavanjem glazbe

	Učenici upoznaju i istražuju:
Što je glazba?	<ul style="list-style-type: none"> • različite uloge i primjene glazbe • povezanost glazbe i značenja • utjecaj glazbe na emocije • glazbu kao oblik umjetnosti te društveno-kulturnu aktivnost • glazbu kao zanimanje, hobi i zabavu • glazbu kao estetsko zadovoljstvo
Kako nastaje glazba?	<ul style="list-style-type: none"> • skladanje • improvizaciju • orkestraciju • transformaciju glazbenog djela (npr. aranžiranje) • interpretaciju
Kako upoznajemo glazbu?	<ul style="list-style-type: none"> • različite putove dolaska do glazbe (živa izvedba, emitiranje – radio, televizija, internet, snimka uz obradu zvuka, živa izvedba uz prethodno snimljeni zvuk itd.) • mjesta na kojima se snima i izvodi glazba (koncertna dvorana, operna kuća, kazalište, crkva, tonski studio, različiti zatvoreni i otvoreni prostori) • načine izvođenja/predstavljanja glazbe (koncert, recital, produkcija, predstava, svi oblici glazbeno-scenske izvedbe, festival, smotra, interaktivna radionica, natjecanje, glazbeno-vizualna instalacija itd.)
Tko sudjeluje u izvedbi?	<ul style="list-style-type: none"> • svjetski poznate i priznate glazbene izvođače, ansamble i dirigente • glazbene amatere (od uličnih svirača, do vokalnih i instrumentalnih sastava) • ključna zanimanja potrebna za izvedbu glazbenih ili glazbeno-scenskih djela (scenograf, kostimograf, koreograf, redatelj itd.)
Kako se uči glazba?	<ul style="list-style-type: none"> • formalno glazbeno obrazovanje (umjetničke škole i akademije) • neformalno i informalno učenje glazbe

Sa svojom kompleksnošću u razvoju forme, teksturi, melodiji, ritmu i fraziranju, klasična glazba zlatnoga doba („od Bacha do Beethovena“) zasigurno može pozitivno djelovati na razvoj ukusa pojedinca te odgojiti aktivnog i fokusiranog slušatelja. Međutim, ona ne daje odgovore na sva predložena (i mnoga druga) pitanja. U stranim je silabusima nastave glazbe trokut *klasična – tradicijska – popularna* glazba već odavno prisutan. U nastavu je potrebno uvrstiti folklornu glazbu kao živu tradiciju zajednice i nikako ne zanemariti globalizaciju koja utječe na ekspanziju, ali i fuzije tzv. *glazbi svijeta*, kao i njihove šarolike publike (Slavcheva, 2011).

U medijima se glazba često koristi kao slučajan kolaž pri čemu je najvažniji njezin ekspresivni karakter. Riječ je o dekontekstualizaciji, koja je najčešće karakteristika masovne kulture. Takvu kulturu često prati efekt pasivnosti, dok je glazba samo ilustracija i/ili kulisa. Kroz proces učenja i poučavanja, nužno je stoga vratiti se i promicati „zdrave kriterije“- snagu originalnosti i neovisnosti naspram klišeja i repetitivnosti. Kako je kulturni kontekst popularne glazbe značajan za oblikovanje identiteta (Gracyk, 2011), pri vrednovanju treba koristiti *ekskluzivni pristup* kao u klasičnoj glazbi, gdje se cijeni originalnost i autonomija. Kao metode treba primjenjivati deskriptivnost, opisujući sve što je zajedničko stilu (žanru), s druge strane, ne treba izbjegavati diskurzivni pristup, odnosno sve što čini kontekstualno okruženje osobitim i drugačijim (Middleton, 2005). Na primjer, u popularnoj glazbi povezanost glazbe i života može se opisati i razlikovati a) performativnim aspektima obilježenim interakcijom publike i izvođača, b) produkcijskim aspektima po kojima se glazba stvara i organizira u proizvod, c) menadžerskim aspektom, odnosno svim onim što je važno za tzv. brendiranje. Posljednji je aspekt najmanje „glazbeni“, međutim sastavni je dio popularne kulture u kojoj mladi vrlo rado iskazuju stavove pa je svakako potrebno odvojiti vrijeme u svrhu razvoja kritičkog mišljenja. Učenici u procesu učenja i poučavanja osvještavaju vrijednost same umjetnosti, ideje i izvedbe, ispred glamura i ostalih prozaičnih i ispraznih tema. Obrazovni se sustav stoga treba prilagoditi životu, nudeći dublju analizu mnoštva stilova i žanrova, kako se ne bi upalo u zamku eklektičnog i pluralnog, a zapravo vrlo površnog (Johnson, 2002).

KURIKULUM PREDMETA GLAZBENA KULTURA/UMJETNOST I PRISTUP PROMICANJU KONTEKSTUALIZMA

Važnost glazbe u sustavu odgoja i obrazovanja po prvi se put u hrvatskim okvirima Kurikulumom predmeta *Glazbena kultura* i *Glazbena umjetnost* ne vrednuje prvenstveno stečnim glazbenim, već ravnopravno i generičkim kompetencijama. Okvirom nacionalnog kurikuluma generičke kompetencije svrstane su u tri skupine: oblici mišljenja, oblici rada i korištenje alata te osobni i socijalni razvoj. Razvoj generičkih kompetencija predstavlja osnovu za život i rad u 21. stoljeću. Usvajanje relevantnih, znanja, vještina i stavova omogućuje balans između učenika, informacija i kulture (Jacobs, 2010). Učenici trebaju postati oni koji prenose, obnavljaju i proširuju kulturno nasljeđe. Put kojim kreću započinje osvještavanjem glazbe iz vlastitog okruženja, postupno se šireći prema globalnim sferama, razvijajući svijest o različitim, a jednako vrijednim kulturama, istovremeno stječući kriterije za izražavanje stavova o glazbi i utemeljeno vrednovanje. Sve se to događa u okruženju koje potiče integriranje različitih iskustava i sadržaja učenika u procesu učenja i poučavanja. Kako je priroda predmeta integrativna i interdisciplinarna, logično je da se glazba upoznaje, razumije i vrednuje u različitim kontekstima, što predstavlja ishodište domene, odnosno širokog područja djelovanja vrlo slobodno i otvoreno nazvanog *glazba u kontekstu*. Djelovanjem u domeni razvija se čitav niz generičkih kompetencija učenika: kritičko mišljenje prema različitim pojavnim oblicima glazbe; otvorenost prema kreativnosti i inovativnosti koja dolazi iz koncertnih dvorana, ali i s različitih web servisa; razumijevanje poruka glazbe različitih kultura i istovremeno suradnja s drugim i drugačijim;

informacijska pismenost u smislu selektiranja različitih informacija; digitalna pismenost i korištenje tehnologija povezano s komunikacijom i suradnjom, ali i istraživanje utjecaja na suvremeni glazbeni izraz. Naslanjajući se na druge, vrijednosti istaknute još Nacionalnim okvirnim kurikulumom (2011.), razumijevanje glazbe u kontekstu može se najviše povezati, osim ranije spomenutog identiteta, s integritetom, odgovornosti i poštovanjem. Integritet se izgrađuje njegovanjem te poticanjem iskrenog, autentičnog iskazivanja mišljenja i djelovanja u i o svim pojavnim oblicima glazbe. Autentičnost predstavlja temelj umjetnosti, a razumijevanje autentičnosti brana je proboju nekritičnih i umjetnih derivata masovne kulturne industrije. Upoznajući sve one fine nijanse različitih vrsta glazbe u različitim prostorima-vremenima, učenik postaje svjestan odgovornosti prema vlastitoj glazbenoj kulturi i kulturi drugih. Istovremeno razvija poštovanje prema glazbenicima, glazbenim djelatnostima, drugom i drugačijem doživljaju, izrazu i vrednovanju glazbe.

ISHODI UČENJA U DOMENI GLAZBA U KONTEKSTU

Ishodi učenja predstavljaju iskaze o dostizanju razina znanja, vještina i stavova učenika nakon završetka procesa, najčešće na kraju školske godine. Ishodi u domeni glazba u kontekstu odnose se na sljedeća područja: razumijevanje glazbe u različitim društveno-povijesnim i kulturnim uvjetima, razlikovanje obilježja različitih vrsta glazbe, istraživanje različitih uloga glazbe, glazbenika i publike u društvu te opisivanje različitih suvremenih, ponajviše tehnoloških utjecaja na glazbeni izraz. Značaj domene raste tijekom godina proporcionalno stjecanju glazbenog iskustva i razumijevanju glazbenog jezika, ali i stjecanjem znanja u širem umjetničkom i drugim predmetnim područjima (prvenstveno društveno-komunikacijskom i društveno-humanističkom) te međupredmetnim temama (Građanski odgoj te Osobni i socijalni razvoj). U razrednoj nastavi prepoznaje se uloga pjesme u društvu te slobodno opisuje različita glazba iz vlastitog okruženja. Ishod je postavljen široko i vrlo općenito, čime se uvažava vrlo raznoliko (u količini i kakvoći) glazbeno iskustvo te se učenike usmjerava na slobodno i otvoreno opisivanje doživljaja glazbe i glazbenih preferencija. Otvorenost i sloboda stečena u tom razdoblju važna je za ostvarivanje ishoda u predmetnoj nastavi Glazbene kulture kada učenici doživljaj glazbe mogu iskazati sinkretički, koristeći slobodan ili umjetnički izraz. Naglasak je u četvrtom i petom razredu na upoznavanju hrvatske tradicijske glazbe, dok se u šestom, sedmom i osmom razredu spoznaje šire prema glazbi susjednih, zatim udaljenijih kultura, iskazujući otvorenost i prihvaćanje. U petom razredu učenici su već spremni opisati i istraživati različite vrste glazbe iz vlastitog okruženja, razlikujući uvjete u kojima se glazba izvodila kroz povijest. U šestom razredu istražuju glazbenu ponudu u vlastitoj sredini te pišu osvrt na temelju iskustava. Sedmi razred je u znaku *crossovera*, suvremenih hibridnih stilova u kojima se dotiču različite vrste glazbe. *Crossover* se često povezuje s razvojem tehnologije i utjecajem medija na glazbeni izraz i na glazbene preferencije. Osmi razred je u cijelosti u znaku praćenja i opažanja razvoja glazbe kroz povijest, u različitim stilskim razdobljima. Na kraju osnovnoškolskog obrazovanja učenik bi trebao samostalno opisivati glazbene preferencije, bilo da je riječ o stilu, vrsti glazbe ili glazbenom žanru. Važnost autentičnog doživljaja glazbe u kulturnim ustanovama naglašava se u cijeloj obrazovnoj vertikali. Društveni kontekst u kojem se stvara izravna interakcija s umjetnikom u trenutku izvedbe umjetničkog glazbenog djela neprocjenjiv je doživljaj i svakako oblikuje glazbenog recipijenta te na njemu treba inzistirati, posebno u srednjoj školi kada učenici izraženije oblikuju glazbeni ukus.

U srednjoj školi učenici dublje zahvaćaju glazbene stilove, vrste glazbe, žanrove i pravce, uspoređujući njihova sredstva, simbole, tehnike i postupke i kroz to ih povezujući s drugim umjetnostima. U drugom. razredu poseban je naglasak i na prepoznavanju i opisivanju tradicijskih elemenata na umjetnički jezik u klasičnoj i popularnoj glazbi. U trećem razredu učenik šire raspravlja o utjecaju formalnih, neformalnih i informalnih (škola, društvo, mediji, kultura izvedba) čimbenika na glazbene preferencije. Završavajući srednju školu, učenik bi trebao,

povezujući usvojena znanja, iskustva i stavove, kritički promišljati o značaju i vrijednosti umjetničkih djela, što je zalag za utemeljen odnos prema glazbenoj umjetnosti, ali i umjetnosti uopće.

GLAZBA U KONTEKSTU U NACIONALNIM KURIKULUMIMA

Razumijevanje glazbe u kontekstu kao važno područje poučavanja u nastavi glazbe nalazi se u velikom broju važećih nacionalnih kurikuluma. To govori o svjesnosti univerzalnih vrijednosti same glazbe koju autori kurikuluma nastoje implementirati u okvire nacionalnih obrazovnih sustava. U pojedinim kurikulumima naglašenost povezivanja glazbe s kulturno-povijesnim i društveno-ekonomskim kontekstima vidljiva je već u opisu i ciljevima nastave glazbe. U Singapuru¹ će cilj nastave glazbe vezan uz ovo područje biti razvijanje svijesti i vrednovanja glazbe u lokalnoj i globalnoj kulturi. Promicanje razumijevanja i poštivanja svjetskog kulturnog i društvenog konteksta te oblikovanje znanja, stavova i vještina koji će učenicima pomoći u tome jedan je od ciljeva nastave glazbe u kurikulumu pokrajine Nova Škotska u Kanadi². Izgradnja kulturnog identiteta kroz poznavanje domaće tradicijske glazbe u povijesnom, regionalnom i međunarodnom kontekstu može se iščitati u ciljevima austrijskog kurikuluma³. U istom kurikulumu, nastava glazbe, kao i svaki drugi nastavni predmet, odgovara na pitanja na koji način doprinosi određenom području obrazovanja. Kontekstualni dio najviše je obuhvaćen područjem *ljudi i društvo* gdje nastava glazbe ima ulogu ogledala društva, služi kao primjer smislenog provođenja slobodnog vremena, uči socijalnom ponašanju i kulturnim iskustvima te kreativnom korištenju novim medijima.

Razumijevanje glazbe u različitim kontekstima prisutno je u nastavi glazbe od prvog razreda, ali se zahtjevi i ciljevi mijenjaju s obzirom na razvojne mogućnosti učenika. Tako bi švedski učenik do petog razreda trebao biti osposobljen za razumijevanje uloga glazbe i načina na koji se glazba predstavljala u društvu nekad i danas. Do devetog razreda, isti bi učenik trebao usvojiti znanja o različitim oblicima izražavanja u glazbi, njezinim različitim ulogama u nacionalnoj, ali i drugim kulturama te znati samostalno izraditi osvrt o današnjoj švedskoj glazbi⁴. Naziv područja koje obuhvaća razumijevanje glazbe u različitim kontekstima vrlo je slično u sadržaju i smislu naziva u zemljama koje su proučavane u ovom radu (Tablica 1). Najčešći pojmovi u samom nazivu dotiču se poštivanja glazbe i glazbenih djela, poznavanja lokalne i globalne kulture, istraživanja, razumijevanja te povezivanja glazbe i konteksta. U kanadskoj pokrajini Ontario⁵ svi umjetnički nastavni predmeti imaju isto područje (domenu) koja proučava povezanost umjetnosti i konteksta pod nazivom *Istraživanje oblika i kulturnog konteksta*. U finskom kurikulumu⁶ samo je jedan obavezan smjer (tema) iz ovog područja pod nazivom *Glazba i ja* koji obuhvaća upoznavanje finske tradicijske glazbe, raznih kultura i supkultura u Finskoj, utjecaj umjetničke glazbe na finsku tradicijsku glazbu te upoznavanje različitih žanrova u glazbi. Izborni smjerovi nose naslove *Otvaramo se glazbi*, *Glazbene poruke i utjecaji* i *Glazbeni projekt*. Sadržaji tih smjerova obuhvaćaju istraživanje uloge glazbe u drugim medijima, učenje o drugim kulturama te ostvarivanje umjetničkog projekta.

Očekivanja od učenika koja su iskazana ishodomima vezanima uz područje povezivanja i razumijevanja glazbe u različitim kontekstima u pojedinim nacionalnim kurikulumima, postavljeni su u skladu sa sadržajima i temama koje to područje obuhvaća. U Južnoj Africi⁷ u domeni pod nazivom *Kritički osvrt* učenici se osposobljavaju za kritičko promišljanje o glazbi, istražujući, pregledavajući, procjenjujući i sudjelujući u glazbenim aktivnostima na školskoj i lokalnoj razini (Tablica 2). Glazbeni program kurikuluma kanadske pokrajine Quebec⁸ teži razvoju triju komplementarnih međuovisnih kompetencija, a jedna od njih je i *Vrednovanje glazbenih djela* (pri tome se misli na glazbena djela općenito; učenička i skladateljska). Aktivnosti upoznavanja i tumačenja glazbenog djela na taj način služe kao osnova za razvoj učeničkog kritičkog mišljenja i osjećaja za estetiku.

- ¹ [https://www.moe.gov.sg/docs/default-source/document/education/syllabuses/arts_education/files/2015_Music_Teaching_and_Learning_Syllabus_\(Primary_and_Lower_Secondary\).pdf](https://www.moe.gov.sg/docs/default-source/document/education/syllabuses/arts_education/files/2015_Music_Teaching_and_Learning_Syllabus_(Primary_and_Lower_Secondary).pdf)
- ² Music Primary-6, Nova Scotia Department of Education (2002)
- ³ <http://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/Bundesnormen/NOR40172654/NOR40172654.pdf> Austria, Neue Mittelschule (2015)
- ⁴ http://malmo.se/download/18.29c3b78a132728ecb52800034181/1383645293487/pdf_2687.pdf Curriculum for the compulsory school, preschool class and the leisure-time centre (2011)
- ⁵ <http://www.edu.gov.on.ca/eng/curriculum/elementary/arts18b09curr.pdf> The Ontario Curriculum, The Arts (2009)
- ⁶ http://www.oph.fi/download/47678_core_curricula_upper_secondary_education.pdf National Core Curriculum for Upper Secondary Schools (2003)
- ⁷ National Curriculum Statement Music (2003) <http://www.education.gov.za/Portals/0/CD/SUBSTATEMENTS/Music.pdf?ver=2006-08-31-122045-000>
- ⁸ Québec Education Program, Music (2004) <http://www1.mels.gouv.qc.ca/sections/programmeFormation/secondaire1/pdf/chapter84.pdf>

Tablica 2. Područje koje obuhvaća razumijevanje glazbe u kontekstu i ishodi poučavanja na tom području u pojedinim nacionalnim kurikulumima

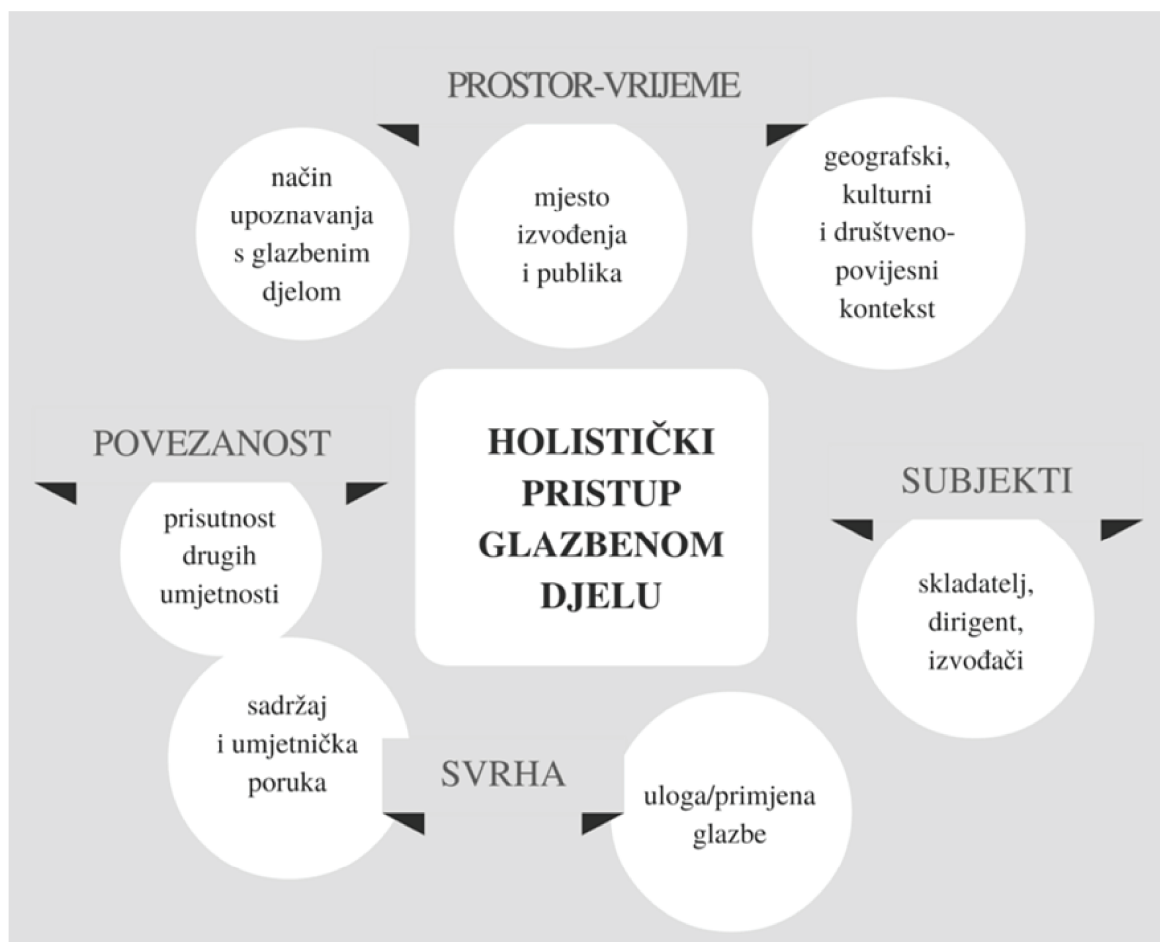
Država (pokrajina)	Naslov područja (domene)	Sadržaj-teme
Singapur	Vrednovanje glazbe u lokalnoj i globalnoj kulturi	Izloženošću glazbi lokalne i globalne kulture od ranog djetinjstva učenici će moći ući dublje u kontekst drugih kultura i biti otvoreni za različite vrste glazbe. Razumjet će različite uloge glazbenika u društvu kao i ulogu glazbe u različitim društvima. Upoznat će različita zanimanja vezana uz glazbu, domaće glazbenike, skladatelje, i ansamble.
Nova Škotska (Kanada)	Razumijevanje i povezivanje konteksta vremena, mjesta i društva	Učenici će: pokazati kritičku svijest i vrijednost uloge umjetnosti u stvaranju i odražavanju kulture. Vrednovati umjetničke skupine i umjetnike u lokalnom i globalnom kontekstu te vrednovati umjetnost kao sačuvano ljudsko iskustvo i izraz. Ispitati povezanost umjetnosti, društva i okoline.
Južna Afrika	Kritički osvrt	Učenik će razvijati glazbena znanja kroz slušanje glazbe različite vrste i kulturnog konteksta. Određivati žanrove, oblik, strukturu, glazbala, ugođaj i karakter skladbe, karakteristike tradicijske glazbe, opisujući glazbu za društvena zbivanja te različite stilove u glazbi. Učiti o ekonomskom ciklusu glazbene industrije; od glazbene ideje do finalnog proizvoda (snimke, koncerta).

Ontario (Kanada)	Istraživanje oblika i kulturnog konteksta	Razumjeti kako su se različite umjetnosti i umjetničke forme razvijale u različitim vremenima i mjestima. Razumjeti ulogu različitih umjetnosti u učenikovom životu kao i u lokalnom, nacionalnom i globalnom društvu. Uvidjeti utjecaj društvenih i ekonomskih čimbenika na prihvaćanje i vrednovanje umjetnosti. Razumjeti da umjetnost ima važno značenje bilježenja i izražavanja kulturne povijesti i identiteta kao i da je bitna životna značajka svim ljudima.
Quebec (Kanada)	Vrednovanje glazbenih djela	Analizira djelo ili stvaralački proces: udubljuje se u glazbeno djelo i prepoznaje njegove sastavnice, značajne elemente, povijesni kontekst te povezuje značajke. Tumači značenje djela i stvaralačkog procesa. Dijeli svoje iskustvo pokazujući što je naučio i metode kojima se koristio. Stvara kritički i estetski sud.
Finska	Višezvučna Finska (obvezno područje)	Upoznati tradicijsku finsku glazbu, jačati kulturni identitet, upoznati različite kulture i supkulture u Finskoj, prepoznati utjecaj europske umjetničke glazbe na finsku tradicijsku, upoznati različite žanrove u glazbi.
	Otvaramo se glazbi (izborno područje)	Učenje o žanrovima i nepoznatim kulturama te razumijevanje kulturnih granica glazbe. Učenje koncepata različitih glazbenih kultura.
	Glazbene poruke i utjecaji (izborno područje)	Istraživanje uloge glazbe u području kinematografije, kazališta masovnih medija i interneta te njezine interakcije s tekstem, slikom i pokretom.
	Glazbeni projekt	Planirati i ostvariti potpuni glazbeni projekt kao član tima ili samostalno. Organizirati manji koncert, svirati jednu skladbu na školskoj svečanosti ili snimiti umjetnički projekt.

ZAKLJUČAK

U procesu učenja i poučavanja glazbe treba prvenstveno težiti *holističkom pristupu* pri upoznavanju i istraživanju glazbenih djela (Slika 1). Taj pristup uključuje *subjekte* – skladatelja, dirigenta, izvođače, *svrhu* – ulogu/primjenu glazbe te sadržaj i umjetničku poruku (intenciju), *povezanost* – npr. glazbe i ostalih umjetnosti i *prostor-vrijeme* – mjesto i način izvedbe te društveno-povijesni, kulturni i geografski kontekst. Čitajući prijedlog kurikuluma predmeta Glazbena kultura/umjetnost, a sada i ovaj tekst, učitelj glazbe može se zapitati: što uopće od sadržaja/aktivnosti „mora“ realizirati u procesu učenja i poučavanja i kako u nastavu implementirati neke od ovdje predloženih tema? Odgovor je sljedeći: kurikulum je po definiciji otvoreni dokument – propisuje okvirne teme/sadržaje, ali ne propisuje njihov broj (tzv. minimum gradiva). Na taj način ostavlja mogućnost kreativnog oblikovanja procesa učenja i poučavanja u kojemu učitelj sadržaje neće obrađivati prema dosad ustaljenom i zacrtanom redoslijedu. Ku-

rikulum omogućuje drugačije i slobodnije koncipiranje nastave i još važnije, predstavljanje glazbe kao značajne i neizostavne životne komponente. Jedino što se u procesu učenja i poučavanja glazbe „mora“ jest učenicima pružiti što više dobre glazbe svih vrsta i žanrova (vo-deći se načelom ekskluzivnog pristupa) i odgojiti učenike koji vole glazbu.

Slika 1. Holistički pristup glazbenom djelu

LITERATURA

- Alperson, P. (1991). What should one expect from a philosophy of music education? *Journal of Aesthetic Education*, 25:215-42.
- Alperson, P. (2008). The Instrumentality of Music, *The Journal of Aesthetics and Art Criticism* 66, 37–51.
- Davies S. (2010). *Themes in the Philosophy of Music*, New York: Oxford University Press, 15-16.
- Elliott, D. (1995). *Music Matters: A New Philosophy of Music*, New York: Oxford University Press.
- Gardner, H. (1983). *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*, New York: Basic Books.
- Gracyk, T. (2001). *I Wanna Be Me: Rock Music and the Politics of Identity*, Philadelphia: Temple University Press.

- Hanslick E. (1977). *O muzički lijepom*. Beograd: Beogradski izdavačko-grafički zavod.
- Jacobs H.H. (2010). *Curriculum 21: Essential Education for a Changing World*, Alexandria VA: ASCD, 88-89,
- Johnson J. (2002). *Who Needs Classical Music?*, New York: Oxford University Press.
- Johnson, Jr., B. L. (2004). A sound education for all: Multicultural issues in music education. *Educational Policy*, 18(1), 116-141.
- Langer, S. (1953). *Feeling and Form: A Theory of Art*, New York: Scribner's Sons.
- Harris M. (2009). *Music and the Young Mind Enhancing Brain Development and Engaging Learning*. Lanham: Rowman & Littlefield Education
- Middleton R. (2005). *Popular Music: A Critical Introduction*, London: Routledge.
- Patel, A. D. (2003a). Language, music, syntax and the brain. *Nature Neuroscience*, 6(7), 674–81.
- Pink D.H. (2006). *A whole new mind: Why right-brainers will rule the world*. New York: Riverhead Books.
- Regelski, T. (1996). Prolegomenon to a Praxial Philosophy of Music and Music. Education, *The Finnish Journal of Music Education* 1, 23–39.
- Riemer, B. (2003). *A Philosophy of Music Education: Advancing the Vision*, Upper Saddle River: Prentice-Hall.
- Scruton, R. (2007). *Culture Counts: Faith and Feeling in a World Besieged*, New York: Encounter Books.
- Slavcheva, P. (2011). Trans-moving generations. Who are the global hipsters? U: Klein, L., Tamcke, M. (ur.) *Europeans In-Between: Identities in a (Trans-)Cultural Space*, str. 211-230. Göttingen: Georg August University
- Suto, T. (2011). *Boethius on Mind, Grammar and Logic. A Study of Boethius' Commentaries on Peri Hermeneias*. Cambridge: Brill

Teaching and Learning Music in 21st Century: Music in Context

Abstract: The aim of this work is to get closer to a modern approach of teaching and learning, which refers to the contextualization of music / art, where the work is not seen as an isolated artifact, but represents as a kaleidoscope of different, clear but hidden, influences - artistic, cultural and social. Therefore, the task of teaching is to encourage students to seek and detect different roles and influences of music and the music in a variety of space-time. Musical art as well as any other art has not created nor developed in a vacuum. It had always been reflected a multitude of context with which it was in the correlation. The creators of the modern curriculum are aware of the modern curriculum of music teaching, which provide space for student to research the key influences on the music in the past and today. Starting from the matter itself - a musical work - students describe music from the environment, spreading gradually towards the global spheres. They learn about music- stylistic periods, types of music and contemporary genres, simultaneously comparing the role of the music and the conditions in which it's developed or performed, but also exploring how music and expressive elements affect on the unique experience of art and how different influences form cultural identity. Confronted with a dynamic and interlaced laces in the correlation of culture students accept cultural differences and understand its coexistence. They connect different types of knowledge and skills within and between arts, combining the views of art and culture. The observation of context, first of all socio-historical and cultural, is the key to a true experience, a complete understanding and reasonable evaluation of musical and artistic creativity, and this is one of the most important goals of of teaching.

Keywords: music experience, cultural identity, music teaching, curriculum of musical culture and art

Musikunterricht und Erlernen von Musik im 21. Jahrhundert: Musik im Kontext

Zusammenfassung: Das Ziel dieses Beitrages ist die Darstellung eines modernen Lern- und Lehransatzes, in dem Musik und Kunst zusammen mit dem Kontext erfasst werden. Dabei wird das musikalische Werk nicht als isoliertes Artefakt, sondern als Kaleidoskop unterschiedlicher sowohl klarer als auch versteckter künstlerischer, kultureller und sozialer Wirkungen angesehen. Das Unterrichtsziel ist die Ermutigung des Schülers, verschiedene Rollen und Einflüsse der Musik und die Musik in den verschiedenen Zeiträumen zu suchen und zu erkennen. Die Tonkunst wie jede andere Kunst ist in keinem luftleeren Raum erzeugt oder entwickelt worden. Sie hat immer schon eine Vielzahl von Kontexten reflektiert, mit denen sie immer im Zusammenhang stand. Das wissen auch die Verfasser vom heutigen Curriculum des Musikunterrichts, die genug Raum für die Schülerforschung der wichtigsten Auswirkungen auf die Musik in der Vergangenheit und Gegenwart ermöglichen. Die Schüler gehen vom Material selbst aus, den musikalischen Werken aus ihrem Umfeld, beschreiben sie und erst dann erforschen sie die globalen Musiksphären. Sie erfahren mehr über Musik und Stilepochen, Musikgenres und zeitgenössische Genres, während sie die Rolle der Musik und die Bedingungen vergleichen, unter denen sie sich entwickelt oder aufgeführt wird. Gleichzeitig recherchieren die Schüler auch wie Musik und verschiedene Ausdruckselemente das einzigartige Kunsterlebnis beeinflussen und wie kulturelle Identität geformt wird. Indem sie mit dynamischen und miteinander verwobenen Beziehungen in der Korrelation der Kulturen konfrontiert werden, lernen die Schüler kulturelle Unterschiede zu akzeptieren und ihre Koexistenz zu verstehen. Sie verbinden verschiedene Arten von Wissen und Fähigkeiten in der (musikalischen) Kunst und auch zwischen verschiedenen Künsten, und kombinieren ihre Ansichten und Meinungen von Kunst und Kultur. Vor allem die Wahrnehmung des Kontextes, in erster Linie des sozio-historischen und kulturellen, ist der Schlüssel zu einem wahren Erlebnis, Verständnis und angemessener Bewertung der musikalischen und künstlerischen Kreativität und dies ist eines der wichtigsten Unterrichtsziele.

Schlüsselbegriffe: Musikerlebnis, kulturelle Identität, Curriculum des Musikunterrichts, Musikunterricht.